

7 клас

Урок №42

Дата:

ЗМІНИ ПРИРОДИ МАТЕРИКА ЛЮДИНОЮ. СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Мета: ознайомити з наслідками впливу господарської діяльності на природні комплекси; сприяти розумінню екологічних проблем материка; формувати знання про систему природоохоронних заходів на материку, природу спадщину ЮНЕСКО; вдосконалювати практичні вміння та навички пояснювати причини виникнення екологічних проблем та визначати шляхи їхнього вирішення; розвивати вміння встановлювати причиново-наслідкові зв'язки, будувати логічні послідовності, робити висновки; формувати ціннісне ставлення до природи; розвивати екологічне мислення.

Обладнання: фізична карта Північної Америки, підручники, атласи, комп'ютер, мультимедійний проектор, мультимедійна презентація.

Тип уроку: комбінований.

Очікувані результати: учні зможуть наводити приклади впливу господарської діяльності людей на природу Північної Америки; оцінювати вплив господарської діяльності людини на природні комплекси; характеризувати напрями природоохоронної діяльності на материку.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

Робота в парах

Прийом «Взаємоопитування»

Учні обмінюються тестовими запитаннями, які підготували дома.

Прийом «Бліцопитування»

У чому полягають особливості розміщення природних зон на материку?

Назвіть природні зони, що займають найбільші площі.

Яку природну зону Північної Америки вважають батьківщиною кактусів?

У яких частинах Кордильєр найбільша кількість висотних поясів?

Які природні зони Північної Америки зазнали найбільшого впливу з боку господарської діяльності людей?

Які види природоохоронних територій ви знаєте?

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Прийом «Практичність теорії»

Завершуючи вивчення природи материка, не можна не звернути уваги на зміни природних комплексів під впливом господарської діяльності людини, адже тільки природа Антарктиди ще залишилася відносно незайманою. Ландшафти всіх раніше досліджених континентів більшою або меншою мірою перетворені людиною. Природа Північної Америки не є виключенням. Господарська діяльність не тільки погіршує екологічну ситуацію, але й може провокувати посилення стихійних явищ, які, як вам уже відомо, характерні для Північної Америки. Проте, на відміну від Африки й Південної Америки, питанням охорони природи у країнах Північної Америки, особливо в останні десятиліття, приділяють багато уваги.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1 Зміна природних комплексів материка

Робота з мультимедійною презентацією

Сформовані ще в період освоєння материка першими колоністами уявлення про унікальні багатства американських земель сприяли формуванню марнотратного ставлення до них. Зрештою, це призвело до виснаження орних земель, забруднення водойм, вимирання унікальних видів тварин, скорочення площ природної рослинності. Заміна природних комплексів на сільськогосподарські та міські спричинила погіршення складу атмосфери. У містах, де багато автомобілів і промислових підприємств, утворюється насичений отрутною парою туман — смог, що згубно позначається на рослинному і тваринному світі материка та спричиняє погіршення здоров'я людей. Розорювання земель фактично стало причиною знищення природних комплексів прерій і широколистих лісів. У районах інтенсивного землеробства стоки з полів, які містять хімікати, призвели до забруднення водойм, підземних вод.

Найбільш згубні наслідки для стану природних комплексів виникають у результаті видобування корисних копалин. Великі родовища знайдені на півночі материка — у тундрі й лісотундрі, тайзі. Коротке холодне літо, довга морозна зима сповільнюють розвиток рослинності та ґрунтового покриву. Для відновлення природних комплексів необхідно набагато більше часу, ніж в інших районах. Видобувна промисловість із її кар'єрами і шахтами, під'їзними коліями і сучасною технікою стає руйнівною силою, яка загрожує істотно змінити природний вигляд тундри та північної тайги.

Висновок 1. Під впливом людини природа Північної Америки значно змінилася. Господарська діяльність торкнулася всіх компонентів географічної оболонки — атмосфери, гідросфери, ґрунтів, органічного світу, і оскільки всі вони взаємозалежні, руйнування або зміна природних компонентів набувають повсюдного характеру.

2 Охорона природи

На відміну від Африки і Південної Америки, питанням охорони природи в країнах Північної Америки, особливо в останні десятиліття, приділяють багато уваги. Прийнято закони про охорону та відновлення природи, створені та діють державні програми відновлення природних комплексів, ведуть суворий облік стану окремих компонентів природи, відновлюють зруйновані компоненти — ліси, річки,

озера. Поряд із державними організаціями питаннями охорони природи займається безліч громадських організацій, зокрема й дитячих, які добровільно допомагають здійснювати природоохоронні заходи.

(Виступи учнів, які мали випереджальне завдання, з повідомленнями про найвідоміші об'єкти природної спадщини ЮНЕСКО на материку.)

(Див. Додаткові матеріали до уроку)

1) Єллоустонський національний парк — перший у світі національний парк (заснований 1 березня 1872).

2) Національний парк Гранд-Каньйон у штаті Аризона. Великий каньйон річки Колорадо, одне з визнаних природних чудес світу.

3) Національний парк «Вуд-Буффало» (у перекладі: Національний парк «Лісові бізони»).

4) Комплекс національних парків «Секвоя» в Каліфорнії — збереження унікальних секвояних лісів.

5) Національний парк «Мамонтова печера» містить частину найбільшої за довжиною (протяжність 288 км) систему печер у світі в західних передгір'ях Аппалачів.

6) Провінційний парк «Динозавр» у провінції Альберта в Канаді — одне з найбільших сховищ скам'янілостей динозаврів у світі.

Висновок 2. Загострення екологічних проблем на материку спонукало країни Північної Америки розгорнути активну роботу зі здійснення природоохоронних заходів. За площею заповідників і національних парків Північна Америка посідає перше місце у світі.

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

Прийом «Проблемне питання»

Чи схожими є екологічні проблеми Північної Америки з екологічними проблемами в нашій країні? Який досвід природоохоронної роботи на материку може бути корисний українцям?

Прийом «Бліцопитування»

Які види господарської діяльності спричиняють найбільш істотні зміни природних комплексів?

Які природні зони материка піддалися найбільшому впливу з боку людини?

Які проблеми виникають у зв'язку зі зміною природних комплексів і перетворенням їх на антропогенні?

Яких заходів уживають у країнах Північної Америки з метою охорони і відновлення природи?

У яких природних зонах материка створено найбільшу кількість національних парків і заповідників? Чому?

Про які заповідники та національні парки та об'єкти природної спадщини ЮНЕСКО Північної Америки ви дізналися сьогодні на уроці?

Робота в групах

Прийом «Творча лабораторія»

Під час обговорення проекту будівництва нового нафтопроводу через штат Аляска представники природоохоронних організацій категорично відкинули

можливість здійснення цього проекту. Які аргументи ви навели б, якби входили до складу однієї з таких організацій?

VI. ПІДСУМОК УРОКУ, РЕФЛЕКСІЯ

Про що ви дізналися та чого навчилися сьогодні на уроці? Чи можуть ці знання та вміння стати вам у пригоді в повсякденному житті?

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати відповідний параграф підручника.
2. Позначити на контурній карті найвідоміші об'єкти природної спадщини ЮНЕСКО в Північній Америці.
3. Випереджальне: залучити членів родини, знайти та опрацювати інформацію про зв'язки України з державами Північної Америки, виписати в зошит короткі тези.

ДОДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ ДО УРОКУ

Єллоустонський національний парк — перший національний парк у світі, створений у Скелястих горах, де у знаменитій однойменній долині зосереджені численні унікальні природні пам'ятки (гейзери з висотою фонтану близько 90 м, гарячі джерела, водоспади, каньйони, натічні вапняні тераси, скам'янілий ліс, величезна мальовниче озеро та інші). Заснований 1872 р., площа 898 тис. га. Охороняє природні комплекси гірських хвойних лісів, альпійських і субальпійських лук і прерій в околицях долини річки Єллоустон. У складі фауни близько 80 видів ссавців (ведмідь гірська, чорний ведмідь, пума, рись, червона лисиця, россомаха, американська куниця, бурундук, червона білка, олень вапіті, лось, олень чорнохвостий, бізон, антилопа-вилоріг, лугова собачка та інші), а також понад 200 видів птахів, серед яких: білий пелікан, лебідь, водяний дрізд, канадський журавель, білоголовий орлан, сапсан, беркут, віргінський пугач, бородата сова.

Гейзерні басейни Йеллоустонського національного парку, безумовно, найбільш грандіозні з усіх гейзерних полів земної кулі, хоча подібні фонтануючі гарячі джерела зустрічаються також на Камчатці, в Ісландії та Новій Зеландії. Струмені деяких з Єллоустонських гейзерів б'ють більш ніж на 100 м, а найвищий фонтан перевищує 115 м. Найпотужніший гейзер викидає в момент виверження на десятки метрів угору майже 4000 т води! Щороку цей найстаріший національний парк планети відвідують понад 5 млн туристів.

Національний парк Вуд-Буффало розташований між озерами Атабаска та Велике Невільниче на північному заході Канади. Парк був створений 1922 р. з метою відновлення та збереження лісових бізонів, яких на той час залишалося усього 1500 голів. Через усю територію гігантського парку пролягає лише одна дорога для туристичних екскурсій, причому умови та час маршруту ретельно обговорюють. 1983 року парк занесений до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Національний парк Секвоя, що в Центральній Каліфорнії, — основне сховище гігантської секвої, *Sequoiadendron giganteum* — ім'я, дане їй на честь вождя індіанців черокі Секвоя. Якщо вічнозелена секвоя може вважатися найвищим деревом у світі, то гігантська секвоя — найбільшим деревом, а, по суті, і найбільшим живим організмом. Гігантська секвоя може прожити близько 4000 років, поступаючись за тривалістю життя тільки остистим соснам, які зустрічаються в посушливих горах Сьєрра-Невади: відомо, що деякі з них налічують 4900 років. Гігантська секвоя може вирости приблизно до 95 м, а діаметр її стовбура може

коливатися від 5 до 11 м. Найбільшому з цих дерев, «Генералу Шерману», близько 4000 років, важить воно близько 2 995 796 кг.

Ліси національних парків Секвоя можуть похвалитися і різноманітними тваринами, серед яких американський лось, олень вапіті, американський чорний ведмідь, бобер, білохвостий олень і олень-мул.